

Dezvoltarea politicilor de educație multilingvă: cartografierea inițiativelor și foaia de parcurs

**Marina Gurbo, expert în domeniul politicilor de educație multilingvă,
Oficiul Înaltului Comisar OSCE pentru minorități naționale**

1. Obiectivele colectării și analizei datelor

Studiul este realizat ca parte a programului de asistență din partea Înaltului Comisar OSCE pe Minoritățile Naționale în perioada septembrie – noiembrie 2019.

Principalele obiective ale studiului au fost axate pe **identificarea inițiativelor care ar putea fi utilizate pentru promovarea educației multilingve (EML) în sistemul de învățământ al Republicii Moldova, analiza acestora din punct de vedere al relevanței pentru dezvoltarea unei politici multilingve cuprinzătoare și elaborarea foii de parcurs.**

Acest studiu a inclus colectarea informației calitative și cantitative axându-se pe mai mulți factori importanți pentru programele multilingve de succes, care includ **cadru legal favorabil, recunoaștere și sprijin; materiale didactice și suporturi metodologice; resurse umane; colaborare cu organizațiile în vederea susținerii reformei educației multilingve, monitorizarea și evaluarea (M&E).**

2. Principalele constatări

2.1. Legislație, recunoaștere și sprijin

Legislația și cadrul de politici educaționale¹ promovează învățarea (și utilizarea) mai multor limbi de instruire în școlile minorităților etnice. Principalul document, care reglementează sistemul educațional – *Codul educației* – stipulează că instituțiile de educație trebuie să asigure învățarea limbii române, a limbilor minorităților (în regiuni unde acestea locuiesc compact) sau a unei limbi de circulație internațională. Astfel, **documentul recunoaște și sprijină dezvoltarea multilingvismului în societate** (articolul 10). Instruirea bilingvă ca o abordare față de dezvoltarea bilingvismului în rândurile elevilor/studentilor (în limba română și în limba lor maternă) este recunoscută și în actualul **Plan de studii național (2019-2020).**

Susținerea pentru implementarea metodelor de educație bilingvă la nivelul învățământului obligatoriu este prevăzută în **Programul național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române**, care se concentrează pe **consolidarea capacității cadrelor didactice** pentru învățarea integrată a limbilor și a altor discipline (Content Language Integrated Learning – CLIL) atunci, când disciplinele sunt studiate în alte limbi). [\[1\]](#)

Proiectul pilot "Integrarea sociolingvistică a elevilor reprezentanți ai minorităților etnice prin extinderea numărului disciplinelor predate în limba română", implementat în cadrul Programului Național a îmbunătățit accesul la materiale didactice și instructive, ghiduri pentru profesori și instruire pentru profesorii din școlile minorităților, care predau unele subiecte în limba română.

În ciuda legislației generale favorabile și a sprijinului la nivel de program, există încă unele bariere care împiedică integrarea mai largă a instruirii bilingve în școlile minorităților etnice.

¹ Printre documente majore revizuite se numără strategia națională "Educația-2020"; Programul național privind îmbunătățirea calității predării limbii române în instituții de educație generală, unde limba de instruire este limba unei minorități naționale (2016–2020); și Strategia pentru consolidarea relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027.

Principalele provocări și dezavantaje includ următoarele:

- **Mecanismul de punere în aplicare** pentru dezvoltarea competențelor bilingve în rândul elevilor care studiază în școlile minorităților etnice **nu a fost transpus suficient în reglementările relevante**, cum ar fi **Planul de studii** pentru învățământul primar, gimnazial și licea sau **cerințele pentru certificarea profesorilor și dezvoltarea profesională**. Este menționat un mecanism de aprobare pentru planurile elaborate de școli, cu toate acestea **nu sunt prevăzute criterii de aprobare** (cum ar fi cerințele de bază pentru planuri, disponibilitatea resurselor didactice și alte aspecte).
- **Programul Național expiră în 2020**, ceea ce ridică preocupări cu privire la sustenabilitatea inițiativelor lansate de program.
- **Actualul sistem de certificare a profesorilor nu recunoaște un profesor care poate să predea conform metodologiei CLIL**, prin urmare, o astfel de specializare nu este oferită de instituțiile de formare a profesorilor sau de furnizorii de dezvoltare profesională, ceea ce împiedică dezvoltarea cadrelor didactice în acest domeniu.
- **Programul Național are anumite limitări în vederea consolidării capacității școlilor** cu privire la **modul de planificare și implementare a programelor de învățământ bilingv** care integrează învățarea limbii materne, a limbii române și a altor limbi. În consecință, școlile din proiectul pilot **nu au capacitate suficientă de a planifica și implementa** astfel de programe în mod independent;
- **Riscuri cu privire la durabilitatea inițiative-pilot implementate în învățământul preșcolar** (caracter non-obligatoriu), de exemplu, implementarea autonomă a programului ANTEM, va întâmpina obstacole, pentru că depinde de **administrația locală și departamentele de educație** care **nu au nici expertiza necesară** și nici capacitatea de a efectua o astfel de extindere de activități pe cont propriu, fără sprijinul pe care un program național le-ar putea oferi.

Modalitățile de depășire a acestor provocări:

- **Revizuirea legislației** (cum ar fi Planul național de studiu, regulamente privind finanțarea școlilor și certificarea profesorilor și alte acte normative asociate) pentru a stipula cerințele de față de programe bilingve/multilingve și a mecanisme de stimulare integrate pentru difuzarea unor astfel de programe în școli care oferă instruire în limbile minorităților;
- **Detalierea unui document de program de monitorizare**, care va lua în considerare limitările și lecțiile învățate din punerea în aplicare a Programului Național privind "Îmbunătățirea calității predării limbii române în instituțiile de învățământ general în cazul în care procesul de învățământ se desfășoară în limbile minorităților naționale (2016-2020)" și care este parte a unei politici lingvistice mai complexe, care va sprijini dezvoltarea capacității necesare pentru integrarea programelor bilingve și multilingve în sistemul de învățământ.

2.2. Resurse didactice

Dezvoltarea unui grup de **cadre didactice bilingve cu competențe lingvistice în două sau trei limbi** (limbă vorbită de minoritate etnică, română și rusă) poate deveni **o soluție eficientă din punct de vedere al costurilor**, având în vedere declinul constant al numărului de școli (și elevi) și cadre didactice din sistemul educațional din Moldova.

Integrarea educației multilingve în școlile minorităților etnice sau în școlile cu predare în limba română cu clase care oferă instruire în limbile minoritare **poate spori accesul la dezvoltarea competențelor în toate limbile definite în Codul Educației și în Planul național de studiu.**

În prezent, **disponibilitatea programelor profesionale ale profesorilor (și a materialelor didactice) creează cele mai favorabile condiții pentru difuzarea programelor de educație bilingvă/multilingvă la nivel preșcolar.**

Dezvoltarea resurselor umane pentru programele de educație bilingvă sau multilingvă este împiedicată de mai multe bariere și provocări:

- Nu există nici o formă de **recunoaștere** în legislația actuală sau un cadru de politică pentru un **profesor specializat în educația bilingvă**. În consecință, sistemul de certificare a profesorilor nu reflectă cunoașterea metodologiilor și competențelor care permit profesorilor din școlile minorităților să predea subiecte fie în a doua limbă a elevilor, fie bilingv;
- **Lipsa unui mecanism** care să **motiveze profesorii** să preia aceste programe și să asigure diseminarea mai largă a EML;
- Accesul profesorilor din școlile minorităților la învățarea limbii române rămâne limitat. **Competențele lingvistice în limba română este o cerință obligatorie pentru profesori și certificare a acestora.**
- **Utilizarea redusă a capacității existente a profesorilor și administrației școlilor**, care a fost dezvoltată în cadrul Programului Național (2016-2020) și proiectelor cu finanțare externă, cum ar fi Programului de învățare simultană a limbilor română și găgăuză în Găgăuzia, sprijinit de Înaltul Comisar al OSCE pentru minoritățile naționale.
- **Consolidarea capacităților profesorilor** care lucrează în **clasele primare** pentru a asigura **sustenabilitatea educației bilingve**. Există, de asemenea, oportunități care nu au fost luate în considerare încă, de exemplu, profesorii au dreptul la un total de 600 de ore (20 de credite) pentru dezvoltarea lor profesională (150 de ore de contact și 450 de ore de lucru individual), oferite de stat la fiecare trei ani. Alternativ, ei pot obține o a doua specializare (1180 de ore sau 60 de credite).

Modalitățile de depășire a acestor provocări:

- Suplimentar la revizuirile propuse anterior, să fie reflectate **cerințele pentru programele bilingve/multilingve în sistemul de certificare a profesorilor și mecanisme de stimulare încorporate care stimulează cadrele didactice (și școlile) care oferă deja instruire în limbile minorităților să pună în aplicare astfel de programe;**
- **Obiectivele de dezvoltare a resurselor didactice pentru programele EML să se includă într-o strategie educațională globală, de exemplu strategia educațională 2020-2030;**
- **Să fie reînviată instituția de mentorat cu scopul de a disemina metode inovatoare de învățare a limbilor, cum ar fi învățarea integrată a conținutului și limbii (CLIL) și alte tipuri de educație bilingvă/multilingvă.**

2.3. Materiale didactice

Programului național a prevăzut o revizuire substanțială a curriculum-ului la limba română la nivelul învățământului preșcolar pentru instituțiile care predau în limbile minorităților. Acest document este

completat cu elaborarea **materialelor didactice pentru toate grupele de vârstă ale învățământului preșcolar**, introducând o abordare complexă în dezvoltarea abilităților de comunicare în limba română. În cadrul proiectelor finanțate din afară, aceeași abordare a fost introdusă pentru învățarea unor limbi minoritare (de exemplu, găgăuză).

La nivelul învățământului general, **au fost elaborate mai multe suporturi didactice pentru predarea unor discipline în limba română folosind metodologia CLIL**.

Cu toate acestea, **accesul la materiale didactice** și suporturi metodologice **rămâne limitat**. Școlile și profesorii interesați de educația bilingvă sau multilingvă au **nevoie de îndrumări mai generale cu privire la modul de planificare** a acestor programe, ținând cont de componența elevilor, de competențele lor lingvistice și resursele disponibile.

În general, **integrarea educației multilingve în etapele preșcolare și de învățământ primar** pare a fi **cea mai fezabilă opțiune** având în vedere experiența existentă în pilotarea unor astfel de programe și disponibilitatea materialelor didactice și a mijloacelor de predare.

Cu toate acestea, unele **provocări și blocaje împiedică diseminarea mai largă a acestor materiale și utilizarea lor de către profesori**:

- Majoritatea materialelor au fost dezvoltate în cadrul unor proiecte care vizau o anumită regiune și nevoile sale în educația lingvistică, cum ar fi Găgăuzia;
- Adaptarea și diseminarea acestor materiale în alte regiuni necesită finanțare din alte surse;
- La nivelul învățământului primar, unde cel mai mult se așteaptă ca integrarea educației multilingve să se bazeze pe competențele lingvistice dezvoltate de copii în programele preșcolare, materialele și mijloacele didactice disponibile nu ar fi suficiente; **școlile și profesori interesați de educație bilingvă sau multilingvă au nevoie de mai multe orientări generale** (un ghid pentru profesori sau manual) **cu privire la modul de a planifica programe bilingve sau multilingve**, date fiind diferențele regionale în compoziția grupurilor de elevi și în competențele lor lingvistice și resursele disponibile.

Modalitățile de depășire a acestor provocări:

- 1) Efectuarea unei analize (poate fi parte a pregătirilor pentru un nou program) pentru a identifica nevoile legate de materiale și mijloace didactice, inclusiv cele care sunt deja disponibile și cele care încă mai trebuie să fie dezvoltate) și integrarea dezvoltării și diseminării lor în următorul program, care va înlocui actualul Program Național ce expiră în 2020;
- 2) Examinarea oportunităților, pe care le-ar putea oferi participarea Moldovei în formatele internaționale sau bilaterale de cooperare pentru dezvoltarea materialelor didactice și a mijloacelor didactice pentru educația bilingvă/ multilingvă.

2.4. Colaborarea cu statele apropiate și în cadrul altor formate internaționale și naționale

Cooperarea între universitățile și școlile din Republica Moldova cu țările precum Bulgaria, România, Turcia, Ucraina etc. este, fără îndoială, importantă pentru realizarea obiectivelor de îmbunătățire a calității predării limbilor române și minoritare prin oportunitățile oferite cadrelor didactice din învățământ general, dar și cadrelor didactice universitare de a-și îmbunătăți competențele lingvistice și metodologia

de predare a limbilor țintă și a literaturii. E important să menționăm despre importanța cooperării cu România în vederea creșterii capacității profesionale a cadrelor didactice care predau limba română în școlile cu instruire în limbile minorităților naționale, deși, cel mai probabil, acest fapt aduce beneficii doar anumitor școli în parte, dar nu are impact la nivel regional și / sau național.

În mod similar, angajarea specialiștilor din Bulgaria pentru a asigura un nivel ridicat de predare a limbii și literaturii bulgare, precum și oportunități pentru profesorii moldoveni de a participa la cursuri de dezvoltare profesională în Bulgaria sunt de o importanță crucială pentru susținerea și promovarea învățării unei limbi minoritare. Cu toate acestea, **oportunitățile de a învăța din experiența ambelor țări în asigurarea educației bilingve pentru minoritățile etnice nu au fost încă recunoscute.**

În același timp, constatăm că oportunitățile de îmbunătățire a accesului la limbile țintă la nivel de clasă pentru elevi și pentru dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, susținute în **utilizarea TIC și de proiecte de colaborare online, precum E-Twinning, nu au fost pe deplin folosite** din punct de vedere al relevanței pentru promovarea multilingvismului. Școlile situate în regiuni populate de minorități demonstrează o participare foarte limitată în asemenea programe, și anume doar o școală din Taraclia și o școală din Găgăuzia.

Platformele de cooperare existente, precum Centrul Național de Inovații Digitale în Educație *Clasa Viitorului* de la Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* și SMARTEDU.MD **pot fi utilizate mai activ pentru a îmbunătăți accesul la mediul lingvistic** pentru ca elevii să utilizeze limbile țintă atunci, când învață limba și disciplinele non-lingvistice. **Colaborare interșcolară prin intermediul TIC ar contribui la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice** pentru implementarea programelor de educație bilingvă și multilingvă, dar și **la crearea mediului lingvistic.**

Bariere și provocări:

- În ciuda accentului evident asupra utilizării tehnologiei în educație în Republica Moldova, **beneficiile care rezultă din utilizarea TIC în procesul educațional, inclusiv la distanță în sălile de clasă, nu au fost încă recunoscute în documentele de politici și programe** (de exemplu, în cadrul Programului Național 2016-2020) **în ceea ce privește relevanța lor pentru sprijinirea învățării de limbi și îmbunătățirea accesului la învățarea limbii române** (de asemenea, prin discipline non-lingvistice) pentru elevi din școlile minorităților;
- Inițiativele separate din cadrul diferitelor **programe și proiecte sunt limitate în timp și finanțate din exterior**, ceea ce necesită stabilirea responsabilității, inclusiv financiare, pentru durabilitatea lor;
- Aceste inițiative vizează adesea școlile care au deja o anumită capacitate, adică **profesorii cu competențe TIC și lingvistice existente, acces la infrastructură** etc. pe care **școlile mai mici sau rurale s-ar putea să nu le aibă.**

Modalitățile de depășire a acestor provocări:

- 1) **Integrarea utilizării proiectului E-Twinning Plus și a rezultatelor altor proiecte în curs de desfășurare într-o politică lingvistică globală și alte programe care vizează școlile minorităților etnice;**
- 2) **Includerea aspectelor legate de educația bilingvă/multilingvă în colaborarea cu statele înrudite și partenerii internaționali pentru a aborda necesitatea dezvoltării cadrelor didactice și a materialelor și mijloacelor didactice pentru programele bilingve/multilingve în școlile minorităților etnice;**

- 3) Explorarea altor posibilități de utilizare a tehnologiilor moderne pentru îmbunătățirea accesului la învățarea limbii române, de asemenea prin predarea subiectelor non-lingvistice în limba română, cum ar fi sălile de clasă accesibile de la distanță și înființarea de centre de inovare digitală în acele domenii unde accesul la limba de stat este limitat.

2.5. Alte bariere și provocări

Sensibilizarea cadrelor didactice și a părinților cu privire la specificul instruirii bilingve este esențială pentru integrarea și durabilitatea programelor EML.

Personalul administrativ și profesorii din școli nu pot furniza părinților astfel de informații sau să sprijine luarea deciziilor din cauza că singuri **nu cunosc despre programe de educație bilingvă eficiente** și din lipsă de dovezi din inițiativele în curs, cum ar fi proiectul-pilot de învățare integrată a conținutului și a limbii.

Modalitățile de depășire a acestor provocări:

- 1) Evaluarea externă a proiectului pilot "Integrarea sociolingvistică a elevilor reprezentanți ai minorităților etnice prin extinderea numărului disciplinelor predate în limba română" și asigurarea diseminării și discutării pe scară largă a constatărilor și lecțiilor învățate;
- 2) Integrarea activităților de sensibilizare privind educația bilingvă/multilingvă și experiența din Moldova pentru profesori, administratori de școli, părinți, personal universitar etc. în programele și planurile la nivel național, de exemplu într-un nou program de îmbunătățire a competențelor de limbă română în școlile minorităților etnice și în planul de acțiune pentru "Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru 2017-2027";
- 3) Includerea aspectelor ale educației bilingve/multilingve, inclusiv a beneficiilor dezvoltării competențelor cognitive și lingvistice în rândul elevilor, în formarea profesorilor și în dezvoltarea profesională.

3. Foaia de parcurs pentru integrarea educației multilingve

Avantajele foii de parcurs propuse pot fi prezentate după cum urmează:

- Există deja o anumită **capacitate** (școli pilot, experți locali, profesori instruiți, materiale didactice), precum și **experiențe pozitive** care pot fi folosite ca bază pentru a disemina diferite modele;
- Aceasta sugerează o **abordare holistică**, care recunoaște atât responsabilitatea statului, cât și a școlii pentru învățarea limbii și care poate fi aplicată **în școlile minorităților** și, de asemenea, **a majorității** (dacă vor decide să deschidă clase pentru minorități etnice), permițând astfel îmbunătățirea accesului la învățare a limbilor minoritare și a limbii de stat și dobândirea de cunoștințe academice în aceste limbi, indiferent de limba de predare principală;
- Acesta vizează **responsabilitatea școlilor** de a asigura **calitatea educației** și **capacitatea de a lua decizii privind dezvoltarea școlară și planificarea curriculum-ului** pentru a **răspunde mai bine nevoilor elevilor** și, prin urmare, pentru a stimula crearea unui mediu școlar și a unui **mod de instruire școlară mai incluzivă și centrate pe elevi**;
- Aceasta **favorizează responsabilitatea colectivă** pentru realizările educaționale printre toți actorii principali: inclusiv administratorii școlari, profesorii și părinții și reprezentanți ai administrației locale, și promovează cooperarea dintre aceștia, care, la rândul său, are un impact direct asupra rezultatelor învățării elevilor;

- Acesta promovează **extinderea formelor de dezvoltare profesională a profesorilor**, cu baza în școală sau de colaborare, cum ar fi mentorat, predarea la colegi și observarea colegilor, crearea de rețele a profesorilor și a directorilor etc.;
- Odată creat, **sistemul de formare și dezvoltare profesională va fi durabil și rentabil pe termen lung** și va permite un impact direct asupra unui număr mai mare de cadre didactice și, prin urmare, asupra rezultatelor învățării;
- **Promovează dezvoltarea profesorilor în cadrul profesiei și creează oportunități mai bune pentru carierele lor.**

Riscurile de punere în aplicare ar putea fi următoarele:

- Succesul depinde în mare măsură de instituirea unor **mecanisme eficiente de responsabilitate și monitorizare** la nivel național, regional și școlar, care pot **necesita investiții** suficiente atât în **dezvoltarea capacității instituționale**, cât și în **dezvoltarea capacității umane**;
- **Administrația școlară poate fi reticentă în a prelua un rol de conducere pentru promovarea și integrarea EML**, deoarece aceasta va însemna mai multă muncă și supraveghere a profesorilor la început; acest lucru poate necesita o dezvoltare suplimentară a capacității și stimulente pentru administratorii școlii, cum ar fi prin certificarea acestora;
- **Dezvoltarea capacităților locale** (personalul Ministerului, specialiștii departamentelor regionale de educație, formarea formatorilor etc.)) va necesita finanțare durabilă, care poate să nu fie disponibilă;
- Atractivitatea profesiei de pedagog este, în general, foarte scăzută și poate exista **un număr insuficient de candidați pentru specializarea în EML și pentru a lucra în școlile minorităților etnice**;
- **Integrarea EML necesită cerințe mai înalte pentru calitatea profesorilor**, prin urmare va trebui să fie sprijinită cu politici complementare care vor viza îmbunătățirea statutului unui profesor, o regândire a profesionalizării pedagogilor și atragerea și menținerea cadrelor didactice cu înaltă calificare în profesie, toate acestea necesitând resurse suplimentare;
- Există o semnificativă **varietate regională în accesul la limbile țintă**, care poate necesita **măsuri suplimentare** pentru a îmbunătăți accesul, inclusiv atragerea de resurse suplimentare;
- Există o **conștientizare scăzută a beneficiilor educației multilingve în societate** în ansamblu, iar valoarea multilingvismului individual pentru integrare și dezvoltare economică nu este nici recunoscută, nici promovată direct în politica națională și documentele strategice.

Figura 2 Foaia de parcurs pentru integrarea EML

<p>Realizarea 1: Legislație revizuită</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Descrierea mecanismului de punere în aplicare a articolului 10 din Codul Educației; dacă este necesar, o nouă Lege privind funcționarea limbilor în educație, inclusiv în programele de formare a profesorilor; • Anexa la Planul național de studiu (opțiuni/modele de planificare care utilizează două sau mai multe limbi de instruire); elaborarea mecanismului de înregistrare/aprobare a programelor EML la MECC; • Revizuirea Articolului 145 din codul Educației, Legea Nr. 270 (23.11.2018) să integreze mecanismele de stimulare pentru EML în schema de finanțare a școlilor și de remunerare a profesorilor (cu modificările relevante în Regulamentul de atestare a cadrelor didactice (Nr. 62 din 23.02.2018); • Alte modificări care pot deveni necesare în legătură cu documentele enumerate anterior.
<p>Realizarea 2: Sistem de sprijin pentru EML dezvoltat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritizarea EML la nivel național (adică o politică EML); sensibilizarea principalelor părți interesate, asigurarea sprijinului acestora, adică participarea la elaborarea unui document de politică; • Dezvoltarea capacității relevante (personal dedicat) la minister și în departamentele educaționale regionale cu un sistem de M&E respectiv; asigurarea conformității sistemelor de evaluare a elevilor și evaluare a calității școlare cu nevoile EML; • Revitalizarea instituției de mentorat la nivelul școlii pentru EML; • Promovarea cercetării privind EML și furnizarea de servicii (formare, expertiză) de către universități și alți furnizori; • Integrarea nevoilor EML în cooperare internațională, bilaterală și în proiectele naționale relevante;
<p>Realizarea 3: Capacitatea sporită a școlilor pentru implementarea EML</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oferta extinsă de programe de formare a profesorilor, programe de recalificare și dezvoltare profesională (în cadrul creditelor gratuite, inclusiv accesul la învățarea limbii române); • Dezvoltarea unui grup de formatori/mentori locali privind educația multilingvă; • Diseminarea/adaptarea pentru limbile țintă a ghidurilor disponibile, a materialelor și mijloacelor didactice și elaborarea materialelor pentru învățarea integrată a conținutului și a limbii (CLIL) pentru clasele primare; • Elaborarea unui ghid pentru administrația instituțiilor preșcolare și a școlilor primare și pentru profesori privind planificarea și punerea în aplicare a programelor de EML; • Promovarea cooperării dintre minoritățile etnice și școlile principale, inclusiv prin utilizarea TIC, pentru îmbunătățirea accesului la învățarea limbii de stat, inclusiv prin proiecte naționale de e-Twinning; • Dezvoltarea resurselor digitale pentru profesori și oferirea oportunităților pentru învățarea la distanță (cursuri online) pentru învățarea integrată a subiectelor și limbilor (limba de stat, precum și limbile minoritare, după caz)

Recomandări către Ministerul educației, cercetării și culturii

Recomandările includ unele **acțiuni imediate** pe care Ministerul le poate întreprinde pentru a asigura durabilitatea inițiativelor existente și promovarea lor ulterioară. În plus, unele **acțiuni pe termen mediu și lung** sunt propuse pentru a facilita o abordare mai sistemică a integrării EML ca instrument al unei politici lingvistice cuprinzătoare.

Pe termen scurt

- 1) **Instituirea unui grup mixt** pentru elaborarea unui **document de politică lingvistică** (sau EML);
- 2) **Inițierea procesului de revizuire a cadrului normativ**, introducerea în **Planul de studii** unei anexe care oferă o explicație pentru școli cu privire la modul de elaborare a modelelor de învățământ bilingv sau multilingv în cadrul opțiunilor oferite;
- 3) **Efectuarea unei evaluări externe** a actualei faze a **proiectului "Integrarea sociolingvistică a elevilor reprezentanți ai minorităților etnice prin extinderea numărului disciplinelor predate în limba română"** și **analiza rezultatelor Programului național** privind "Îmbunătățirea calității predării limbii române în instituțiile de învățământ general în cazul în care procesul de învățământ se desfășoară în limbile minorităților naționale (2016-2020)";
- 4) Desfășurarea unor **evenimente de sensibilizare** (mese rotunde, conferințe) **la nivel național și regional privind educația bilingvă și multilingvă și diseminarea rezultatelor evaluărilor inițiativelor pilot**;

Pe termen mediu și lung

- 5) **Elaborarea unui plan de implementare a unei politici lingvistice complexe** (sau EML), care stipulează activități specifice, calendarul, responsabilitățile și resursele necesare pentru a atinge rezultatele prezentate în **foaia de parcurs pentru integrarea educației multilingve**;
- 6) În cadrul strategiilor mai ample de recrutare și menținere a profesorilor, să fie luată în considerare elaborarea de politici care promovează dezvoltarea unei forțe didactice pentru programele de educație multilingvă prin programe de formare a profesorilor și de dezvoltare profesională (și recalificare).

6. Recomandări Înaltului Comisar pentru Minorități Naționale

- 1) Măsuri de sprijin în vederea creșterii gradului de conștientizare asupra educației multilingve bazate pe limba maternă și a capacității de consolidare a părților interesate locale din cadrul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, departamentelor regionale de educație (adică Găgăuzia, Taraclia) pentru organizarea campaniilor de sensibilizare care implică o gamă largă de părți interesate: școli, părinți, societatea civilă, mediul academic și altele; ia în considerare furnizarea de asistență tehnică pentru evaluarea și diseminarea rezultatelor inițiativelor pilot, pentru a crea o atitudine mai pozitivă față de educația multilingvă în societate și pentru a sprijini luarea deciziilor legate de elaborarea unei politici lingvistice mai cuprinzătoare ca parte a strategiei naționale de integrare.
- 2) Sprijin (expertiză, logistică) în elaborarea unui document cuprinzător de politici lingvistice (sau a unei politici MLE) de către grupul de lucru mixt care urmează să fie înființat în cadrul MECR; oferirea de asistență, dezvoltarea tehnică și consolidarea capacității specialiștilor ministerului și direcțiilor de învățământ în vederea implementării EML, dacă ministerul inițiază integrarea (pilotarea) educației multilingve la nivelul școlii primare.
- 3) Susținerea autorităților regionale, precum Bașcanat din Găgăuzia, departamentele regionale de educație și alte instituțiile relevante, în eforturile lor de a disemina inițiativele pilot care au fost dezvoltate cu sprijinul HCNM, cum ar fi programul de învățare simultană a limbilor; măsurile

de sprijin specifice pot include organizarea de întâlniri comune ale autorităților de învățământ (factorii de decizie) cu experții care au fost implicați în pilot (de exemplu, de la ANTEM) pentru elaborarea unui plan de diseminare, care să includă nevoile de dezvoltare a capacității și calculul resurselor financiare necesare; ia în considerare furnizarea de expertiză tehnică și consolidarea capacităților (folosind experți locali de la ANTEM și specialiști pregătiți de aceștia) în cazul în care departamentele de educație generală din Găgăuzia întreprind o inițiativă de pilotare a educației multilingve în clasele primare.

Concluziile generale

Diseminarea mai largă a inițiativelor care vizează implementarea metodelor de formare / dezvoltare a competențelor comunicative (CLIL sau altele) la un nivel mai academic, pe lângă lecțiile tradiționale de limbă, necesită o abordare mai cuprinzătoare pentru planificare, care prevede că învățarea a două sau a trei limbi și predarea în aceste limbi nu poate fi realizat fragmentat.

Existența unei politici sau strategii educaționale multilingve poate aduce o serie de beneficii pentru a asigura sustenabilitatea și a promova în continuare inițiativele care sunt în curs de desfășurare. În primul rând, acest lucru va asigura însușirea mai eficientă a limbii române, limbilor minoritare și a limbilor străine, datorită unei abordări integrate care include inițiative separate într-un singur plan.

În plus, acest lucru va facilita o trecere treptată (de la învățământul preșcolar la învățământul secundar) la un sistem în care două sau trei limbi sunt folosite în predare pentru a satisface nevoile elevilor și a atinge obiective educaționale. În cele din urmă, prezența unei politici sau strategii pe termen mediu va permite dezvoltarea potențialului la toate nivelurile - umane și organizaționale - pentru susținerea și sustenabilitatea reformei.